

Experi n a statelor Uniunii Europene  n dezvoltarea managementului urban

Ina GORTOLOMEI,
magistru, consultant principal,
Direc ia politic   i cooperare regional ,
Ministerul Dezvolt rii Regionale  i Construc iilor al Republicii Moldova

SUMMARY

Cities have been acquiring worldwide political importance and many are protagonists of the global economy. For the first time in 2001, a city's mayor spoke in the General Assembly of the United Nations. Some cities are given the opportunity to become main players in the political, social or economic sphere. Other cities carry out leading roles in their countries or at regional level. No matter at which level, an urban system is a complex reality. Cities are places where multifold phenomena concentrate, usually in mutual relationship.

Urban centers are places for people to commute, to work, to enjoy themselves, to rest, to inhabit, and so on. Urban centers welcome every day or night the commuter, the businessman, youth, the elderly, families with children and so on. This multitude of functions, actors and their requirements pose continuous challenges to our metropolitan regions. There is a need for innovative approaches capable of tackling the urban reality. This article strives for answers by means of a holistic approach towards urban management. Real cases and comparative analyses are employed during the investigations.

Pentru a r spunde problemelor urbane curente, generate de competi ia urban   i de cre terea continu  a cererii pentru servicii  i bunuri publice, este necesar un mod nou de guvernare  i administrare a ora elor, orientat către cerin ele pie ei, către ac iune  i rezultat. Aceasta înseamnă o reorientare a atitudinii autorit  ilor locale de la „administrare” la „management,”  mprumut nd aspecte de gestiune din filozofia sectorului privat. Sarcina managementului urban este de a îmbunătăți atractivitatea orașului și pozi ia competitivă a acestuia într-un mod integral, armonios  i durabil. [1, p. 34]

Administratorii locali sunt, în consecin  , confrunțați cu managementul orașelor în sensul ob inerii maximei atractivit  i pentru grupurile de popula ie avute în vedere. Managementul urban, prin instru-

mentele sale, trebuie să amplifice c t mai mult atractivitatea acestora ca locuri de via   pentru popula ie, ca localizare pentru întreprinderi, oportunitate pentru investiții, ca punct de atrac ie pentru turi ti.

Motivele existen ei orașelor sunt oarecum dificil de precizat  i foarte controversate. Dar opiniile referitoare la această problemă influen eaz  majoritatea conceptelor despre mecanismele de func ionare, scopurile  i func iile orașelor, cauzele diferitelor probleme  i rezolvările aferente acestora.

Anul 1986 marchează adoptarea Programului Pie ei Unice Europene  i semnarea Actului Unic European. Actul Unic European pune bazele unei politici de coeziune de sine stătătoare.

 n anul 1988 are loc, odată cu cre terea

considerabilă a alocațiilor din bugetul comunitar, recunoașterea importanței Fondurilor Structurale, denumire sub care sunt cunoscute fondurile de solidaritate, pentru reducerea disparităților regionale la nivel comunitar. [2, p. 45]

Odată cu intrarea în vigoare, în anul 1993, a Tratatului de la Maastricht, coeziunea economică și socială devine, alături de uniunea economică și monetară și piața unică, unul dintre principalele obiective ale Uniunii Europene (UE). Totodată, se creează și Fondul de Coeziune, pentru sprijinirea proiectelor în domeniul mediului și transporturilor în statele-membre cel mai puțin prospere (Spania, Portugalia, Grecia, Irlanda).

În anul 2000, pentru promovarea dezvoltării economice și sociale a țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la aderarea la Uniunea Europeană, programul PHARE este completat de Instrumentul pentru Politici Structurale de Preaderare (ISPA) și Programul Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (SAPARD). [2, p. 47]

Cadrul legal al Uniunii Europene privind dezvoltarea urbană. [3, p. 31]

a. Amenajarea teritoriului.

Schema de Dezvoltare a Spațiului Comunitar - UE, Potsdam, mai 1999. Acest document stabilește principiile directe pentru o politică de dezvoltare spațială în UE: dezvoltarea unui sistem urban echilibrat și policentric și o nouă relație oraș-mediul rural; asigurarea unei parități a accesului la infrastructuri și informații; dezvoltarea durabilă, gestionarea inteligentă și protejarea naturii și a patrimoniului cultural.

Agenda Teritorială Europeană, mai 2007. În contextul politicii de coeziune teritorială, Agenda a stabilit drept prioritate dezvoltarea policentrică și inovarea prin crearea unor rețele de regiuni urbane și orașe. În acest context, este stipulat că orașele care funcționează ca centre regionale ar trebui să coopereze, ca elemente ale modelului policentric, pentru a oferi o parte din pro-

pria valoare adăugată altor orașe, din zone rurale și periferice, precum și din zone cu provocări și necesități geografice specifice.

b. Dezvoltarea durabilă.

Carta de la Leipzig privind dezvoltarea durabilă a orașelor, 24-25 mai 2007. Acest document stabilește că Europa are nevoie de orașe puternice, iar în acest sens dezvoltarea urbană integrată ar trebui aplicată unitar la nivelul Europei, cadrul cel mai potrivit fiind cel stabilit la nivel național și european.

Declarația de la Toledo privind dezvoltarea urbană, 22 iunie 2010. Prin această declarație s-a reiterat necesitatea de a promova o dezvoltare urbană mai inteligentă, durabilă și incluzivă din punct de vedere social. Astfel, s-a accentuat necesitatea implementării strategiilor de dezvoltare urbană integrată, adoptând o viziune globală și comprehensivă a orașului, având drept reper o perspectivă a dezvoltării teritoriale care să promoveze, într-un mod armonios și integrat, toate dimensiunile sustenabilității urbane, precum și noile dezvoltări și zone existente ale orașului.

c. Dezvoltarea spațială.

Perspectiva europeană privind dezvoltarea spațială - Potsdam, mai 1999. În acest document este stipulat expres că pentru a asigura o dezvoltare regională echilibrată este necesar să ne axăm pe o abordare policentrică, evitându-se, astfel, concentrarea resurselor, populației, precum și a dezvoltării economice doar în anumite centre urbane. Astfel, acest concept de policentricitate este un instrument central adoptat de EU ca principal mijloc de echilibrare a dezvoltării spațiale viitoare.

d. Urbanism.

Rezoluția Parlamentului European nr. 2008/2130(INI) asupra dimensiunii urbane a politicii de coeziune accentuează importanța prioritizării finanțărilor de proiecte ce vizează planurile de dezvoltare urbană.

Comisia Europeană a lansat „*Ghidul dimensiunii urbane în contextul politicilor*

comunitare”, instrument adresat actorilor implica i în domeniul dezvoltării urbane. Acesta identifică inițiativele cu implica ii directe  i indirecte asupra dezvoltării urbane  i furnizează o imagine globală a politicilor comunitare aferente perioadei 2007-2013.

Tratatul de la Lisabona din anul 2007 adaugă, fără a modifica fundamental prevederile legislative ale politicii de coeziune, o dimensiune nouă,  i anume „coeziunea teritorială,” cu impact asupra  n elegerii  i implementării politicii de coeziune.  n „Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013,” document care trasează liniile directe pentru politica de coeziune în perioada 2007-2013, sunt specificate modalit  ile în care dimensiunea urbană a politicii de coeziune poate fi luată în considerare în elaborarea programelor operaționale cu finanțare din fonduri structurale: acțiuni de promovare a orașelor ca motoare de dezvoltare regională, av nd ca scop cre terea competitivit  ii; acțiuni de sprijinire a promovării coeziunii interne a orașelor prin sprijinirea cartierelor aflate în dificultate, în special prin reabilitarea mediului ambiant, reabilitarea anumitor zone, conservarea  i dezvoltarea mo tenirii culturale  i istorice; acțiuni care au ca scop promovarea unei dezvoltări echilibrate, policentrice a teritoriului Uniunii Europene prin dezvoltarea re etelor urbane la nivel național  i comunitar.

Orașele sunt motoarele economiei europene  i pot fi considerate catalizatoare pentru creativitate  i inovare în întreaga UE.  n jur de 68% din popula ia UE locuie te într-o regiune metropolitană, iar aceste regiuni generează 67% din PIB-ul UE. Cu toate acestea, tot aici se manifestă extrem de acut o serie de probleme permanente, precum șomajul, segregarea  i sărăcia. Prin urmare, politicile destinate zonelor urbane au o mai mare semnifica ie pentru UE în ansamblul său. [3, p. 31]

Diversele dimensiuni ale vie ii urbane – economică, socială, culturală  i de mediu

– sunt str ns legate între ele  i succesul în materie de dezvoltare urbană poate fi atins numai prin intermediul unei abordări integrate. Trebuie combinate măsuri privind renovarea fizică a zonelor urbane cu măsuri care promovează educa ia, dezvoltarea economică, incluziunea socială  i protec ia mediului.  n plus, dezvoltarea unor parteneriate puternice între cet  enii de la nivel local, societatea civilă, economia locală  i diversele niveluri de guvernare reprezintă o cerin   obligatorie.

O astfel de abordare este deosebit de importantă în această perioadă, dată fiind seriozitatea provocărilor cu care se confruntă în prezent orașele europene. Aceste provocări variază de la schimbări demografice specifice la consecin ele stagnării economice în termeni de creare de locuri de muncă  i progrese sociale, precum  i la impactul schimbărilor climatice. Răspunsul la aceste provocări va avea o importan   crucială pentru realizarea obiectivului unei societ  i inteligente, durabile  i favorabile incluziunii, prevăzut în strategia Europa 2020.

Propunerile Comisiei Europene privind politica de coeziune în anii 2014-2020 urmăresc să stimuleze politicile urbane integrate pentru a intensifica dezvoltarea urbană durabilă în vederea consolidării rolului orașelor în contextul politicii de coeziune. [4]

Strategii integrate de investiții, av nd o abordare cu caracter strategic  i holistic mai accentuat: ca principiu de bază, Fondul european de dezvoltare regional (FEDR) ar trebui să sprijine dezvoltarea urbană durabilă prin intermediul unor strategii integrate care abordează provocările economice, climatice, sociale  i de mediu din zonele urbane [art. 7, alin. (1) din propunerea de regulament privind FEDR]. Acest principiu are dublu sens: resursele ar trebui concentrate într-un mod integrat pentru a viza zonele afectate de provocări urbane specifice  i, în acela i timp, proiectele cu finanțare FEDR din zonele urbane ar trebui integrate în ca-

drul unor obiective mai largi ale programelor. Statele-membre UE ar trebui să caute să utilizeze Fondul social european (FSE), în sinergie cu FEDR, pentru a susține măsuri în materie de ocupare a forței de muncă, educație, incluziune socială și capacitate instituțională, concepute și puse în aplicare în cadrul strategiilor integrate. [4]

Rezervarea finanțării pentru dezvoltarea urbană durabilă integrată: cel puțin, 5% din resursele FEDR alocate fiecărui stat-membru vor fi investite în acțiuni integrate în favoarea dezvoltării urbane durabile, puse în aplicare prin intermediul instrumentului de investiții teritoriale integrate (ITI) (a se vedea mai jos), iar gestionarea și punerea în aplicare a acestora vor fi delegate orașelor [a se vedea art. 7, alin. (2) din propunerea de regulament privind FEDR]. Forma și intensitatea delegării gestionării orașelor pot varia în funcție de aranjamentele instituționale ale fiecărui stat-membru. Orașele care pun în aplicare acțiuni integrate în favoarea dezvoltării urbane durabile, cu gestionare delegată, ar trebui să fie incluse într-o listă care să însoțească contractele de parteneriat [art. 7, alin. (2)] și programul operațional [art. 87, alin. 2), lit. (c)]. Aceste liste sunt orientative și ar putea fi modificate în cursul perioadei de programare. [4]

Platforma de dezvoltare urbană. În baza unei liste a orașelor, elaborate de statele-membre în cadrul contractului de parteneriat, Comisia va stabili o platformă de dezvoltare urbană, cuprinzând 300 de orașe din întreaga Europă, care va stimula un dialog la nivel european între orașe și Comisie, orientat preponderent spre politică, în ceea ce privește dezvoltarea urbană.

Acesta nu este un instrument de finanțare, ci mai degrabă un mecanism destinat creșterii vizibilității contribuției orașelor la strategia Europa 2020 în cadrul politicii de coeziune, facilitării acțiunilor integrate și inovatoare pentru dezvoltarea urbană durabilă, precum și valorificării rezultatelor

acestora (art. 8 din propunerea de regulament privind FEDR). [4]

Acțiuni inovatoare în zonele urbane. În scopul încurajării soluțiilor noi și inovatoare în materie de dezvoltare urbană durabilă, FEDR poate sprijini, la inițiativa Comisiei, acțiuni inovatoare în limita unui plafon de 0,2% din contribuția totală a FEDR. Acțiunile inovatoare în mediul urban vor consta în proiecte urbane pilot, proiecte demonstrative și studii aferente de interes european.

Sfera acestora poate include toate obiectivele tematice și prioritățile de investiții (art. 9 din propunerea de regulament privind FEDR).

Un accent mai puternic pus pe dezvoltare urbană la un nivel strategic. În baza orientărilor Cadrului strategic comun (CSC), contractele de parteneriat ar trebui să stabilească modalitățile de a asigura o abordare integrată a utilizării fondurilor CSC pentru dezvoltarea durabilă a zonelor urbane. Programele operaționale ar trebui să stabilească contribuția la abordarea integrată a dezvoltării teritoriale, inclusiv, după caz, o abordare integrată a dezvoltării zonelor urbane (art. 11, 14 și 87 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020). De asemenea, este de așteptat ca această abordare a dezvoltării urbane să fie puternic legată de abordarea integrată care pune în discuție nevoile specifice ale zonelor geografice cele mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor țintă cele mai expuse riscului de discriminare sau excludere – astfel cum este stabilit în contractul de parteneriat și în programele operaționale. [4]

Instrumente îmbunătățite pentru realizarea de acțiuni integrate. Investițiile teritoriale integrate (ITI) reprezintă un nou mod de punere în aplicare ce oferă un pachet de finanțare provenind de la mai multe axe prioritare ale unui sau ale mai multor programe de intervenții multidimensionale și intersectoriale. ITI este un instrument ideal pentru susținerea acțiunilor integrate

 n zonele urbane,  ntruc t acesta oferă posibilitatea combinării finanțării în func ie de diferite obiective tematice, inclusiv combinarea finanțării provenind de la acele axe prioritare  i programe operaționale sprijinite din FEDR, FSE  i Fondul de coeziune (CF) (art. 99 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020). [4]

Oportunit  i sporite privind abordarea provocărilor urbane vizate de prioritățile de investiții. Patru dintre obiectivele tematice, care vor fi sprijinite din fondurile CSC în vederea contribuirii la strategia Europa 2020 pentru o cre tere inteligentă, durabilă  i favorabilă incluziunii, con in priorit  i corespunzătoare de investiții specifice zonelor urbane (enumerate la art. 5 din propunerea de regulament privind FEDR). Este recomandat ca orașele să combine ac iunile sprijinite în cadrul priorit  ilor sectoriale de investiții specifice zonelor urbane (să promoveze strategii pentru emisiuni scăzute de dioxid de carbon în zonele urbane, să  mbun  teasc  mediul urban, să promoveze mobilitatea urbană durabilă, precum  i incluziunea socială prin sprijinirea regenerării fizice  i economice a zonelor urbane defavorizate)  i să le încorporeze în strategia integrată de dezvoltare urbană a orașului în vederea punerii în aplicare a principiului dezvoltării urbane integrate [art. 7, alin. (1) din propunerea de regulament privind FEDR]. De asemenea, acestea pot combina ac iunile respective cu alte acțiuni sprijinite din FSE în cadrul priorit  ilor sale de investiții (enumerate la art. 3 din propunerea de regulament privind FSE).

Instrumente financiare. Statele-membre sunt încurajate să utilizeze în mod extensiv instrumentele financiare pentru sprijinirea dezvoltării urbane durabile. Sfera instrumentelor financiare este extinsă  i include toate obiectivele tematice  i prioritățile de investiții și toate tipurile de beneficiari, proiecte  i activit  i (art. 32-40 din propunerea de regulament de stabilire

a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020). [4]

Crearea de re ele.  n cadrul obiectivului de cooperare teritorială europeană (CTE), programul de schimburi  i  nv  are destinat orașelor va continua să le furnizeze acestora oportunități de creare de re ele în vederea partajării  i dezvoltării de bune practici în materie de dezvoltare urbană (art. 2 din propunerea de regulament privind CTE).

Explicarea diferen ierilor dintre orașele europene. [3, p. 32]

A. Orașele și performan ele economice. O chestiune esen ial  pentru orașele mai pu in prospere este măsura în care zonele urbane   i pot  mbun   ti performan ele relative în compara ie cu adversarii lor europeni. Datele arată că există caracteristici structurale de competitivitate, care sunt acumulate pe o lungă perioadă de timp  i nu sunt pierdute rapid. Orașele, care au avut rezultate bune acum zece ani  i erau bine văzute de sectorul privat ca loc propice pentru afaceri, se află încă în fruntea clasamentului. Cu toate acestea, există  i date conform cărora orașele   i pot modifica performan ele.

Datele cantitative au arătat cum Barcelona  i Madrid  i-au  mbun   tit pozi ia – la fel ca  i Helsinki: Barcelona este considerată un model de rena tere economică. De la intrarea în Uniunea Europeană, managerii urbani ai Barcelonei au dezvoltat o strategie pe termen lung profit nd de faptul că Jocurile Olimpice s-au desf  urat aici. Strategia folosea pozi ia geografică a orașului, avantajele culturale  i de mediu care au fost manevrate în mod creativ pentru a reconstrui o mare parte din mediul fizic al orașului și pentru a-l transforma în imaginea sa interna ional . Conducerea politică clară  i o strategie sofisticată de planificare au dat rezultate foarte bune.

O recentă trecere în revistă internă a punctelor forte ale Barcelonei a eviden iat: capacitatea de transformare a infrastructurii fizice; gestionarea proiectelor de

prestigiu; calitatea arhitecturii sale; centrul orașului; afluxul de specialiști în design; realizările culturale; legăturile internaționale; sistemul sofisticat de planificare urbană. Însă, în ceea ce privește competitivitatea acerbă, orașul a rămas undeva în urma orașelor din nordul Europei ce vin puternic din urmă. PIB-ul, nivelul de productivitate, nivelul de educație și inovațiile sunt mai scăzute. Facilitățile IT nu sunt foarte bine dezvoltate. Băncile sunt conservatoare, iar capitalul de investiții nu este foarte ușor accesibil. În ciuda numărului mare de studenți, universitățile nu servesc adecvat intereselor economiei locale. Orașul și-a maximalizat valorile și a realizat ceea ce s-a putut în zona renașterii urbane. Mai are însă multe de realizat pentru a îmbunătăți competitivitatea economică.

Helsinki este un alt exemplu de oraș care s-a schimbat în mod uluitor în timpul ultimului deceniu. Cu zece ani în urmă, datorită principalului său aliat comercial, Uniunea Sovietică, Helsinki se afla într-o recesiune economică serioasă. Dar autoritățile locale au folosit această perioadă pentru a dezvolta o nouă strategie economică construită pe industria de comunicații și depinzând de legăturile puternice dintre oraș, compania Nokia și universități, ceea ce l-a făcut să fie un oraș cu însușiri globale. Helsinki a crescut rapid în percepția sectorului privat și are punctaje foarte bune în ceea ce privește nivelul inovațiilor.

B. Orașele și performanțele naționale. Există date multiple din Europa continentală conform cărora renașterea urbană se află în plin proces de desfășurare. Datele demografice au demonstrat clar renașterea orașelor ca locuri unde se poate trăi în condiții excelente. Orașele sunt văzute din ce în ce mai mult ca niște zone de potențiale oportunități și nu de ocazii sigure. Există o recunoaștere crescândă printre factorii de decizie naționali și locali că orașele reprezintă dinamul economiilor naționale. Desigur, această opinie se manifestă în diferite

moduri în diverse orașe. Dar, de exemplu, investițiile guvernului francez pe termen lung în infrastructura urbană hard și soft și-au adus o contribuție majoră la performanța lor economică.

De exemplu, *Olanda*, cu o populație de 16 milioane de locuitori, recunoaște că cele 4 orașe mari ale sale joacă un rol critic în economia țării, iar guvernul are o politică aparte pe care o folosește când se ocupă de ele. Orașele joacă un rol major în dezvoltarea politicii naționale și, în mod frecvent, sunt locurile de testare a anumitor politici care ulterior sunt adoptate ca politici naționale. Aceasta se întâmplă cu Rotterdam ale cărui experimente cu inițiativele bazate pe vecinătăți, precum și cu eforturile de a crește siguranța în oraș au influențat foarte mult politica națională de guvernare.

C. Orașe de succes – regiuni de succes. Chestiunea relației dintre orașele de succes și regiunile de succes este una foarte incitantă, ridicând un număr de întrebări politice și analitice. Multe lucrări de specialitate au demonstrat că cele mai competitive regiuni au și cele mai competitive orașe. Nu au fost găsite exemple de regiuni de succes care să aibă orașe fără realizări la bază. Mulți factori de decizie consideră că orașele, de fapt, conduc performanțele economice ale regiunii. Nu există un conflict de interese între orașe și regiuni și nu trebuie să existe unul între politicile urbane și regionale.

Alți specialiști au susținut că deși regiunile sunt importante, ele sunt adesea niște zone prea mari în care să se poată aborda competitivitatea economică. Abordările subregionale sunt preferate chiar și în Germania unde regiunile de 16-18 milioane de locuitori sunt considerate prea departe de realitățile economice de pe teren pentru a fi singurele implicate. În toate orașele și țările europene există o preocupare din ce în ce mai mare pentru crearea unor relații corecte între regiuni și orașe. Problema nivelului spațial potrivit la care să se abordeze competitivitatea economică este o pre-

ocupare din ce în ce mai accentuată. La fel cum există o părere comună că ora ul este un spa iu prea mic pentru a putea aborda aceste probleme, există  i o opinie din ce în ce mai pronun at  că în anumite cazuri regiunea este prea mare.

D. Orașele și subregiunile. Rela ia pozitivă între orașele  i regiunile economice de care apar in este o problemă din ce în ce mai importantă. Speciali tii au arătat că există o serie de dificult ti regional-urbane pe care le găsim în diferite orașe europene: fragmentarea guvernării locale, competi ia economică între autoritățile locale adiacente, problemele legate de impactul ecologic al descentralizării reziden iale  i de locuri de muncă, exploatarea fiscală a orașului central de către consumatorii suburbani de servicii, segregarea comunit  ilor excluse sub forma unui concurs între autorit  i pentru atragerea oamenilor boga i  i a locuin elor de lux  i respingerea celor săraci cu locuin ele lor, îngrijorarea că ora ul central este prea mic să conteze ca importan   pe piața europeană  i globală.

Aceasta a condus la eforturi din ce în ce mai sporite de a crea rela ii de muncă subregionale între municipalit  i. Acestea au luat diferite forme cu diverse grade de succes în diferite locuri.  n Franța, fragmentarea municipală în 36.000 de mici comune a condus la crearea comunit  ilor urbane pentru a încuraja colaborarea. Cu toate acestea, parteneriatele s-au stabilit cel mai adesea între agen iile din sectorul public.  i, de asemenea, din ce în ce mai des se încearcă, de exemplu, în Lyon, unde comunit  ile urbane sunt prea mici pentru a func iona ca unit  i economice eficiente, trecerea la unit  i mai mari, cum ar fi regiunea urbană. Există o disponibilitate politică remarcabilă pentru operarea la nivel subregional, dar realizările sunt încă modeste: [3, p. 41]

- *Barcelona* a reu it recent să- i extindă planificarea economică  i spa ial  dincolo de ora ul propriu-zis spre zona metropolitană mai întinsă, produc nd un nou plan

strategic pentru întreaga regiune metropolitană;

- *Munchen* a creat o organiza ie subregională pe trei zone în încercarea de a realiza un marketing eficient.

Cu toate acestea, imaginea generală este că doar c teva zone urbane  i-au realizat un set satisfăcător de aranjamente care să capteze întregul teritoriu economic. Există o serie de tensiuni teritoriale.

Municipalit  ile mai mici nu sunt dispuse să fie „ nghi ite” de ora ul mai întins. Deseori, guvernele naționale nu sunt dispuse să întărească pozi ia orașelor și a a destul de puternice. Prin urmare, se ob ine o imagine amestecată cu anumite zone incapabile să dezvolte aranjamente metropolitane largi.

Unele dispun de agen ii separate ad-hoc prin care se limitează func iile subregionale, în special cele care  in de transport, managementul de eurilor și mediu. Însă în majoritatea orașelor există viziunea că ora ul central nu este suficient de mare pentru a servi ca bază pentru dezvoltarea economică.

Toate încearcă să creeze alian e strategice informale, deseori conduse de primari puternici cum se  nt mpl  în Lyon, Barcelona  i Helsinki.

De asemenea, au existat exemple recente de structuri regionale create formal pentru a prelua întreaga gamă de func ii economice de dezvoltare.  n Stuttgart, cu 10 ani în urmă, în culmea unei crize economice (declinul industriei de automobile  i pierderea a 200.000 de locuri de muncă), de autorit  i locale au votat pentru a- i transfera puterea  i resursele unei organiza ii de dezvoltare formală (Stuttgart Regional Agency) care promova dezvoltarea economică a regiunii. Acest demers a  mbun  tit în mod semnificativ abilitatea regiunii de a face fa   schimbărilor economice  i a determinat realizarea unei strategii de dezvoltare economică regională mai flexibilă  i cuprinzătoare.

E. Competitivitatea economică, excluderea și coeziunea socială. Există un interes considerabil în orașele europene privitor la modurile de rezolvare a tensiunilor aparente între strategiile ce se concentrează pe creșterea economică și cele ce se concentrează asupra echității sau bunăstării sociale. Studii recente au demonstrat că nu este necesar să existe o societate echitabilă pentru a avea o economie urbană competitivă. Exemplul oferit de Londra, Edinburgh, Leeds și Bristol demonstrează că sunt obișnuite procente substanțiale de excludere socială în economiile ce cresc rapid. Cu toate acestea, adevărul acestor relații empirice nu rezolvă dilema politică.

Există două aspecte clare. Mai întâi, excluderea socială nu este același lucru cu coeziunea socială. Este posibil să existe excludere socială și competitivitate economică. Dar aceasta nu contrazice următorul argument: coeziunea socială crescută (de exemplu, printr-o educație corespunzătoare) poate îmbunătăți competitivitatea. În al doilea rând, trebuie să răspundem la întrebarea dacă acele orașe de succes ar fi fost și mai de succes, dacă ar fi avut parte de mai puțină excludere socială. Ce ne spune experiența europeană? Mai întâi, este clar că toate orașele competitive sunt preocupate de problemele excluderii sociale și în toate există o preocupare ca nu cumva dezvoltarea să sporească inegalitățile. Multe orașe intenționează să urmărească o agendă echilibrată în locul unei simple strategii de competitivitate. Mai întâi, orașele de succes din Europa dispun de forța de muncă cea mai calificată și bine instruită. În acest sens, pe termen lung, nu există niciun conflict între o strategie de creștere economică și o strategie echilibrată a societății. Îmbunătățirea performanței educaționale a indivizilor îi ajută și contribuie și la dezvoltarea economiei pe scară largă. În al doilea rând, cele mai performante economii au cele mai joase rate ale șomajului.

Succesul pe termen lung al orașelor

Stuttgart și Rotterdam din punct de vedere economic a creat o piață a muncii explozivă și a asigurat într-o anumită măsură posibilitatea excluderii economice.

În cazul orașului Stuttgart, succesul economic a asigurat micșorarea excluderii etnice, de vreme ce comunitatea turcă este bine integrată pe piața muncii.

Succesul pe care l-a înregistrat Rotterdamul în absorbirea unui număr important de imigranți și în evitarea zonelor și grupurilor extreme în ceea ce privește excluderea este explicat mai puțin prin performanța economiei sale și mai mult prin sistemul său încă generos de bunăstare națională.

Deși este supus încă revizuirilor, acesta sugerează faptul că șomajul nu a condus în mod necesar la excluderea socială. Astfel, fie există o strategie de dezvoltare care să evite problema prin crearea de oportunități economice pentru toată lumea, fie poate fi rezolvată prin strategii alternative.

F. Probleme ale administrației naționale și regionale. Orașele trebuie să-și maximalizeze oportunitățile dacă doresc să reușească din punct de vedere economic. Cadrul fixat de administrația națională contează însă foarte mult.

Experiența Franței este instructivă în acest sens. Decizia de a descentraliza și de a crea centre urbane alternative Parisului acum mai bine de 20 de ani a avut un impact major asupra ierarhiei urbane franceze.

Parisul încă domină, dar multe dintre orașele secundare au acum un rol foarte important. De exemplu, orașul *Toulouse* este unul dintre principalele centre de inovații datorită investițiilor făcute de guvern în tehnologie, cercetare și facilități de dezvoltare într-o perioadă de peste 20 de ani.

Orașul *Lyon* este foarte bine legat de piețele europene datorită investițiilor făcute de stat în infrastructura de transport și TGV. La fel de clar, rezistența curentă națională la expansiunea aeroportului din Lyon pe cheltuiala Parisului sau rezistența la ex-

tinderea sistemului TGV Lyon-Milano, subliniază importanța foarte mare a investițiilor naționale continue în transporturi pentru performanțele viitoare ale orașelor.

Importanța administrației centrale este accentuată și de impactul deciziilor naționale asupra relocalizării organizațiilor tehnice, educaționale și internaționale – cheie atât în Lyon, cât și în Toulouse în ultimul deceniu, ceea ce le-a permis să-și sporească profilul educațional și internațional.

Mai poate fi accentuat și un al doilea aspect al relației dintre autoritățile centrale și cele locale.

Atât Franța cât și Olanda au adoptat relații contractuale pe termen lung între autoritățile naționale și cele locale pentru a obține performanțe economice. În Germania, autoritățile naționale joacă un rol mai puțin important. Cu toate acestea, politicile statale ale landurilor sunt la fel de importante.

Succesul orașului Munchen s-a datorat politicilor statale de investiții uriașe incluzând strategia de folosire a profiturilor rezultate din vânzările utilităților statului în anii 1990 pentru a investi în facilități cu o tehnologie avansată în oraș.

G. Probleme legate de descentralizare și de capacitatea fiscală. Natura relației dintre autoritățile locale și cele centrale contează. Deși nu este o relație directă, datele arată că acolo unde orașele au parte de o mai mare libertate și autonomie, ele au răspuns la provocări fiind mai proactive, întreprinzătoare și de succes. Descentralizarea din Franța a înviorat orașele provinciale în ultimii 20 de ani. Cele mai de succes orașe europene au fost cele germane pentru că Germania este țara cea mai descentralizată din Europa. Re-nașterea Barcelonei se datorează, în parte, mișcării de regionalizare și micșorării influenței capitalei, Madrid.

Datele colectate din literatura de specialitate, sondajele efectuate la nivelul autori-

tăților locale și studiile de caz realizate arată că, cu cât este mai mare independența fiscală a orașelor cu atât este mai mare capacitatea lor de a experimenta și de a fi proactive. Majoritatea orașelor europene au autonomie financiară față de autoritățile guvernamentale și dispun de diferite moduri de generare a resurselor la nivel local prin taxe și impozite pe venituri, taxe comerciale și accize. Există însă și o excepție continentală.

Orașele olandeze au o mare dependență fiscală față de autoritățile naționale, primind 90% din fonduri de la centru. Cercetătorii și factorii de decizie olandezi au arătat că problema critică nu este nivelul de suport financiar național, ci gradul de control asociat cu acesta. Deși există dovezi în ceea ce privește restricțiile crescânde impuse la nivel național, fondurile naționale sunt transmise cu relativ puține constrângeri în Olanda. Aceasta conferă orașelor avantaje din partea ambelor lumi – acces la posibilități mai mari de impozitare, dar și o libertate mai mare de cheltuieli.

În Tabelul 1 sunt prezentate performanțele celor 25 de regiuni europene fruntașe – în locul orașelor respective – în ceea ce privește capacitatea inovativă. Comitetul European de Marcare a Inovațiilor folosește șapte indicatori: [30, p. 52]

- educația terțiară;
- participarea la programe de pregătire continuă;
- angajarea în ramuri industriale cu tehnologie avansată;
- angajarea în servicii cu tehnologie avansată;
- cheltuielile publice pentru cercetare și dezvoltare;
- cheltuielile de afaceri pentru cercetare și dezvoltare;
- patentul de tehnologie avansată.

Acestea sunt combinate pentru a genera un Index Regional de Inovații care compară fiecare regiune cu media europeană.

Tabelul 1

Indexul inovațiilor europene – Primele 25 de regiuni

Regiunea	Orașul	Țara	Locul	Scorul
Stockholm	Stockholm	Suedia	1.	225
Uusimaa	Helsinki	Finlanda	2.	208
Nord Brabant		Olanda	3.	191
Pohjois Suomi		Finlanda	4.	161
Eastern		Regatul Unit	5.	161
Ile de France	Paris	Franța	6.	160
Bayern	Munchen	Germania	7.	151
South East		Regatul Unit	8.	150
Comunidad de Madrid	Madrid	Spania	9.	149
Baden-Wuttemberg	Stuttgart	Germania	10.	146
Berlin	Berlin	Germania	11.	140
Ostra Mellansverige		Suedia	12.	140
South West	Bristol	Regatul Unit	13.	147
Midi Pyrenees	Toulouse	Franța	14.	141
Wien	Viena	Austria	15.	126
Lombardia	Milano	Italia	16.	112
Rhone-Alpes	Lyon	Franța	17.	111
Lazio		Italia	18.	110
Piemonte	Turin	Italia	19.	109
Zuid-Holland	Rotterdam	Olanda	20.	109
West Midlands	Birmingham	Regatul Unit	21.	108
Groningen		Olanda	22.	107
Hamburg	Hamburg	Germania	23.	103
Cataluna	Barcelona	Spania	24.	101
Londra	Londra	Regatul Unit	25.	100

Sursa. Parkinson M., Hutchins M., Simmie J., Clark G., Verdonk H. –

Competitive European Cities: Where do the Core Cities Stand.//

Raport to the Office of the Deputy Prime Minister, Great Britain, 2010.

Chiar dacă clasificarea variază, apare la un moment dat un tipar care se repetă. Orașele și țările din Europa nordică au performanțe bune: Suedia, Finlanda, Olanda. Câteva orașe din Europa sudică au performanțe bune, cu excepția Madridului. Ora-

șele germane, în general, au rezultate bune. Din Regatul Unit numai Londra și cele mai sudice au posibilitatea de a ajunge în primele zece.

Concluzii. Orașele sunt motoarele economiei europene și pot fi considerate ca-

talizatoare pentru creativitate  i inovare în întreaga UE. Fiecare oraș trebuie să- i analizeze cu aten ie op iunile, resursele, spiritul concuren ial în raport cu alte orașe, for a sa calitativă  i p r ile slabe în momentul în care va stabili propria strategie.

Aceasta reprezintă o provocare care trebuie să fie  nt lnit  într-un mediu economic, care devine din ce în ce mai com-

petitiv  i r sp ndit la scară interna ional   i în care se situează acum fiecare oraș în parte. Orașele care nu reu esc să direc ioneze strategiile lor de dezvoltare spre rezolvarea problemelor-cheie, probabil că se vor îndrepta către un nivel mai redus de cre tere a numărului de produse finite  i a ratei de angajare  i, implicit, vor fi marginalizate.

BIBLIOGRAFIE

1. Iano  I. Orașele  i organizarea spa iului geografic. Bucure ti: Editura Academiei, 1987.
2.  ar lung  N. Forme de control privind folosirea terenului urban. Editura Timpul, Chi in u, 2004.
3. Parkinson M., Hutchins M., Simmie J., Clark G., Verdonk H. – Competitive European Cities: Where do the Core Cities Stand.// Raport to the Office of the Deputy Prime Minister, Great Britain, 2010.
4. Propunerile Comisiei Europene privind politica de coeziune, anii 2014-2020.

Prezentat: 29 iunie 2015.

E-mail: ina_low_office@mail.ru